

Sydafrikansk pionjär berättar om ett centrum för afrikanskt ledarskap

„här centret tillhör dig”. Det är slutorden i en redogörelse för ett märkligt utbildningscentrum i Sydafrika. Det är det enda i sitt slag, där människor av alla raser kan komma för att ledning av svarta få träning i hur man tar initiativ och ger ledarskap i sitt eget samhälle.

Orden är skrivna av upphovsmanen till detta centrum, pastor Enos Sikakane. Den sista veckan i augusti har han gästade Sverige för att sprida kännedom om institutet, det ekumeniska lekmanacentret i Edendale, och för att söka anslag för dess verksamhet.

När han berättar litet närmare om vad som uträttas där och vilken betydelse det har för de svarta i hela Sydafrika, förstår man hur angeläget det är. Det är en historia om tro, vision och initiativkraft, som borde få många

förutfattade meningar om afrikaner och deras möjligheter att falla.

För sexton år sen var pastor Sikakane i Genève på en fortbildningskurs i anslutning till universitetet i Genève. Den gällde teoretiska och praktiska studier i hur man utvecklar ansvarskänsla, initiativförmåga och ledaregenskaper i lokala sammanhang.

Vid slutet av kursen blev han tillfrågad vilka nya initiativ han tänkt ta, när han återvände till Durban, den stora staden vid Indiska oceanen, där han då var föreståndare i den afrikanska metodistkyrkan för ett område med trettio kyrkor.

— Jag hade inte planerat något nytt, berättar Enos Sikakane. För vi afrikaner har alltid vant oss vid att de vita missionärerna skulle leda verksamheten och att vi skulle bli deras medhjälpare, väl tränade visserligen men ändå . . .

— Nu fick jag tänka om. I Genève sade de mig att Guds avbild aldrig kan få individuella drag hos den människa som bara imiterar andra. Och jag beslöt mig för att göra ledarskapsträning bland gräsrotterna i den afrikanska befolkningen till min huvuduppgift. För jag visste att det bland dem fanns många goda egenskaper och talanger som aldrig fått tillfälle att utvecklas till samhällets bästa.

När Sikakane återvänt och begärde att få lämna sin församlingstjänst för att ägna sig åt den nya uppgiften var det ingen som ville tro honom. Till slut fick han dock sitt tillstånd. Till sammans med sin familj på åtta barn slog han sig ner i staden Edendale omkring åtta mil in i landet från Durban nära Natal's provinshuvudstad Pietermaritzburg.

Någon ekonomisk garanti hade han inte. Under det första året bodde familjen i de fattigaste kvarteren för att

lära känna de människor de skulle arbeta bland. Ofta kom polisen mitt i natten för att undersöka om alla i huset hade laglig rätt att uppehålla sig där.

Enos Sikakane

Ingen i Edendale hade tidigare träffat på en präst utan församling, och därför möttes Sikakane först med misstro. Men efter ett år slöt alltför upprekat kring hans nya idé, och 7.000 rand (ungefär 42.000 sv. kr) samlades ihop, så att man kunde inköpa tio tunnland jord och det första huset kunde byggas. Det var 1968.

Det finns inte mycket mark i Sydafrika som kan köpas av svarta med full förfoganderätt utan myndigheternas inblandning. Marken, där Edendale ekumeniska lekmanacentrum nu står, är ett sällsynt undantag. Detta faktum har också blivit förutsättningen för dess verksamhet.

Under årens lopp har antalet byggnader vuxit. Nu finns där bäddar för 100 personer i rum med fyra eller två

Forts. s. 10

Tyskar söker sig fram till ny inställning

Den underdånige preussaren i en självironisk scen ur det tyska spelet "Tex Tyskland", som uppfördes under sommarens kulturkonferens i Caux. Se vidare sid 7.

Stillhet och vitalitet

□ Konstnären Joël Mila från Göteborg inbjöds att ställa ut några av sina arbeten på Grand Hotel i Caux. Utställningen varade i tre veckor och besöktes av talrika konferensdeltagare såväl som tillfälliga gäster.

Stora förarbeten i full skala till muralmålningar i svenska kyrkor, porträtt i olja, kolteckningar och textiltryck gav variation och bredd åt utställningen. Intrycken av den svenske konstnärens verk sammanfattades vid vernis-sagen av en schweizare, professor Werner Stauffacher, Lausanne:

”Konsten är inte ett surrogat för religionen, åtminstone borde den inte vara det. Men konsten springer fram samma källor som religionen. Och återvänder till sin egen källa om den har förstått sin rätta roll. Konsten talar om Gud och Gud talar genom konsten. Den ger uttryck åt den dju-

paste stillhet inifrån och samtidigt åt de yttre tingens mångfald, en mångfald i allt det som finns i Guds skapelse av färger, former, rörelse och rymd, kontraster och harmonier.

Joël Mila har ställt sin konst på ett särskilt sätt till Guds förfogande. Han berättar om Gud och han berättar för sådana som söker Gud i kyrkorna i hans land.

I hans tavlor finns ett helt arv på kulturens område. Man finner där ett bysantinskt inslag. Man möter också i ansikten, ögon och figurernas hållning något av Giotto, som Joël Mila har sagt mig att han skulle vilja bli mot-tagen av i paradiset!

Man spårar även 1900-talets franska konstnärer, Joël Milas samtida i Paris, Andre Lhote och Othon Friesz, vars färgsättningar man påminns om. Slutligen tänker man på Lennart Seger-

stråle, i vars arbete med den stora fresken i Caux's matsal Joël Mila deltog.

Men utanpå allt detta som finns av arv och intryck finns det ett eget geni i Joël Milas skapande: ett sammanbindande av den andliga ordningen med en vitalitet i utförandet. Detta kommer fram i varje tavla, då man betraktar huvudlinjerna som strålar ut från den punkt där det gudomligas väsen manifesteras. Men detta är en ordning som inte gör intrång på eller dämpar livet.

Joël Mila har mod att sätta formen i rörelse och att ställa kontrasterna sida vid sida. På så sätt sammansmälts livet med skapelsens ordning så som det sker i vår egen tillvaro, där ordningen inte dämpar livet och livet inte skadar ordningen.” ■

Kartonger till Joël Milas målningar i Skallsjö kyrka (1963) hörde till de verk som ställdes ut i Caux.

Det är vi som måste välja

- mellan inflation, korruption, arbetslöshet och anarki och en livskvalitet grundad på absoluta moraliska normer
- mellan egoistiska målsättningar och att sörja för hela mänsklighetens behov
- mellan världsvid klasskamp mellan fattiga och rika och en frivillig omfördelning av världens materiella och kulturella tillgångar
- mellan jakten efter materiella ting och människans andliga och moraliska växt.

Ovanstående frågeställningar utgjorde ett samlande tema vid sommarens världskonferens i Caux, Schweiz. Den pågick den 9 juli—5 sept.

Inom ramen för världskonferensen har speciella sammankomster ägt rum för utbildning och fostran, för ungdom, konstnärer och andra kulturarbetare, samt representanter för arbetarrörelse, industri och politik. Under de mest frekventerade perioderna befann sig 800 personer i Caux samtidigt.

På detta uppslag ges inblickar från de olika delkonferenserna.

En ny världsordning

Under konferensen för "En ny världsordning", 9—19 juli, presenterade den engelske journalisten Geoffrey Lean några tänkvärda fakta och slutsatser, som här saxats ur hans inlägg om "Den nya världsordningen".

- 600 miljoner är undernärda enligt FAO (FN:s organisation för livsmedel och jordbruk). 1985 beräknas siffran ha stigit till 750 milj.
- 300 miljoner är helt eller delvis arbetslösa enligt ILO:s (Internationella arbetsbyråns) beräkningar. År 2000 räknar man med att siffran skall vara 1000 milj.
- En fjärdedel av jordens befolkning — de som bor i rika länder — kontrollerar 80 % av dess avkastning och 80 % av dess protein.
- 1200 milj måste leva på mindre än 100 dollar om året.
- 15 milj barn dör varje år direkt eller indirekt av undernäring i de fattiga länderna. Ännu värre är att barn som inte får tillräckligt med mat under de två första levnadsåren får permanenta hjärnskador.
- Överkonsumtion medverkar till flera dödsfall i de rika länderna än kanske någon annan dödsorsak.
- Vi producerar tillräckligt med mat för alla och beräknas fortsätta med det under de närmaste årtiondena.
- Världsbanken beräknar att jordbruket i tropikerna kan sextonfaldiga sin

avkastning med hjälp av den modernaste tekniken.

- Enligt en FN-undersökning, ledd av Nobelpristagaren Leonif, skulle klyftan mellan de rika och fattiga länderna till hälften kunna vara överbryggad år 2000 samtidigt med att de rika länderna fördubblat sin levnadsstandard.

Slutsatser

- Om 15 milj barn dör varje år av undernäring i en värld där det finns tillräckligt att äta, är detta en moralisk förbrytelse, lika vidrig som slavhandeln eller barnarbetet i gruvorna.
- Självisheten kan inte, trots den konventionella nationalekonomins tal om upplyst egenintresse få världens ekonomiska system att fungera effektivt. Att sörja för de fattiga är inte bara moraliskt riktigt men bidrar till sundare näringsliv i de fattiga länderna och bättre samliv mellan fattiga och rika länder. "Våra fakta och vår moral", säger Barbara Ward, "har stämt möte för att säga oss hur vi skall leva".
- Den som startade FN:s miljöprogram säger att "det krävs en moralisk och andlig revolution, som är så vittgående att den förändrar vår livsstil och tränger in i våra politiska och industriella system". Det som mest behövs i kampen för en ny världsordning är *människor* som siktar på att genomföra en sådan revolution.

CAUX 77

Demokrati till vardags

□ Demokratien är den finaste av alla mänskliga samlevnadsformer. I demokratin kan en människa, av egen fri vilja, driven av sitt samvete, ge till den gemensamma saken än någon diktator någonsin kan kräva.

□ I varje samhälle behövs någon form av disciplin. Antingen har man självdisciplin eller också får man någon typ av kontrollerat samhälle. Självdisciplin, grundad på de fyra absoluta normerna ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek är den vanliga människans svar till det kontrollerade samhället med dess påtvingna disciplin.

□ Lagarbete är demokratiens hörnsten. Uppgiften att livnära många miljoner människor runt om i världen är så stor att ingen klass, ingen enskild grupp, inget politiskt parti kan göra det på egen hand. Vi måste göra det tillsammans.

□ Ofta tror jag att jag har hela rätten på min sida och att jag vet bäst. Men då måste jag ändra mig och tillsammans med andra finna — inte en blek kompromiss — utan vad som är rätt för alla.

Gräsrotsinitiativ

Ovanstående tankar om demokratiens grundvärden framfördes av ombudsman John Söderlund, Norrköping, vid en konferens i Caux med temat "Den enskildes ansvar för demokratin", den 30 juli—6 augusti 1977. Söderlund var en av de många "vanliga människor" från olika yrkesgrupper, länder och kontinenter som tagit initiativet till konferensen.

"Samtidigt som vi planerade den här konferensen för ett år sedan i Caux

Varje barns rättighet

Varje barn i varje land borde ha följande rättigheter:

- rättigheten att födas
- rättigheten att ha två föräldrar
- rättigheten att ha ett hem
- rättigheten att ta emot kärlek och disciplin
- rättigheten att få nog att äta
- rättigheten att vara ett barn i fysisk och andlig mening, och inte tvingas att bära en vuxens ansvar
- rätten att ledas av sitt samvete

Sigrid Meier Andersen, förskoleförestandare i Århus, i ett anförande vid undervisningskonferensen "Utbildningens mål — en gemensam framtid" 23.7—1.8.

meddelades det från Internationella arbetsbyrån i Genève (ILO) att det enligt deras undersökningar finns nog i världen för att ge mat, arbete, skolutbildning och ett hem åt alla. Frågan är bara om vi har den vilja till omfördelning som behövs", berättar John Söderlund.

"Mot den bakgrunden frågade vi som förberedde konferensen oss vad 'den vanliga människan', de många enskilda medborgarna, kan göra för att demokratin skall utvecklas och överleva och för att medverka till en ny och rättvisare världsordning.

"Det är sant att vi har många diktaurer i världen. Men det som skett i Indien och på en del andra håll visar att den vanliga människan är en maktfaktor att räkna med. Vår uppgift är se till att den vanliga människan göra sin röst hörd."

"Vi arbetade under denna konferens i grupper", rapporterar en svensk deltagare. "Många vill inte gärna tala inför stor publik, men de kan säga precis vad de tänker i en mindre grupp. I min grupp hade vi folk från åtta länder däribland sydamerikaner, portugiser och svenskar. Vi hade olika åsikter om demokratis innehåll. Men vi var överens om att demokratin måste ha en moralisk grundval.

Dessutom fungerade samtalsgrupperna som arbetslag för det praktiska arbetet: matlagning, servering, disk o s v. Detta var bra för det gav oss en chans att omedelbart pröva de teorier vi diskuterat. När man är ansvarig för en arbetsgrupp har man ett slags förmansjobb och jag tänker som fackföreningsman på hur förmännen kan tränas, inte i att kontrollera och driva på ett jobb, utan i att inspirera människor att ge sitt bästa i arbetet."

Ung svensk —

Tre önskingar för min generation

Vid slutet av ungdomskurserna som genomförts i tre 10-dagarsperioder under sommaren i Caux talade Gunnar Söderlund från Norrköping. Han och hans fru var bland initiativtagarna till en internationell grupp, huvudsakligen ungdomar, som det gångna året gjort insatser bl a i Skottland och södra Afrika. Egna erfarenheter och övertygelser har de gett uttryck åt i scenproduktionen, "Dags att välja" (se NV nr 6/1977).

— Jag är 26 år och gift sedan drygt ett år. Ibland när jag tänker på framtiden blir jag rädd.

Bara under min livstid har världen sett otroliga framsteg på vetenskapens och teknikens område. Det finns praktiskt taget inga gränser för vad människan kan åstadkomma.

Men nu har vi börjat inse att våra energikällor är begränsade. Vad kommer vi att få energi ifrån i framtiden?

Många av våra tidigare värderingar har kastats omkull. En del var bra, andra inte så bra. Men tomrummet har ofta lämnat oss med en känsla av förvirring. Även om jag har velat göra vad som är rätt så har jag inte alltid vetat hur jag ska avgöra det.

Tre saker skulle jag önska för min egen generation, efterkrigsgenerationen.

1) Att vi upptäcker glädjen i att tjäna. Att göra ett jobb till 100 % och sedan röja upp efteråt. Det är något som jag börjat lära mig i scenarbetet på teatern.

2) De flesta av oss här har inte behövt kämpa för något själva. Jag för min del är tacksam mot den generation som fått slita för oss tidigare. Hur kan vi

som är så privilegierade idag lära oss förstå det, och så verkligen bry oss om andra länder och folk runt omkring oss som inte har det så bra. Det kanske är vår tur att göra för dem vad våra föräldrar och farföräldrar gjorde för oss. Detta vore inget att få erkännande och uppskattning för, det är bara något vi helt naturligt borde göra. Vi borde aldrig tolerera orättvisa förhållanden.

3) Att vi på nytt finner den bergfasta tro som vi kommer att behöva om vi ska kunna klara av framtiden med dess svårigheter och möjligheter.

I Caux får man klart för sig hur nöden och problemen ter sig i så många av jordens länder: i Afrika, Asien och Latinamerika, men också Europa.

Det värdefulla är att vi här kan leva tillsammans, tänka tillsammans och arbeta tillsammans i ljuset av den utmaning som framtiden innebär för oss. Var och en behövs och ingen skall känna sin insats mindre väsentlig än någon annans. Alla kan vara revolutionärer, när det gäller ett nytt sätt att leva och stå i främsta ledet i ansvaret för framtiden. ■

Aktuell broschyr om moralisk upprustning

ETT ÅR FÖR MORALISK UPPRUSTNING 1976

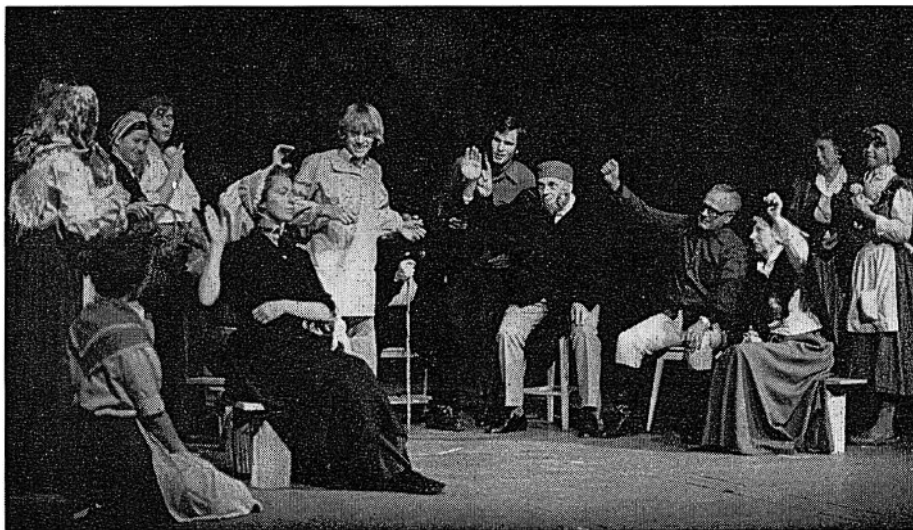
är titeln på en liten broschyr på 17 läsvärda sidor som i dagarna utkommit på Idé och Kulturs förlag till ett pris av 2:50 kr.

Det är styrelsen för den svenska Stiftelsen för Moralisk upprustning som efter anmodan beslutat utge årsberättelsen för 1976 i något omarbetad form. Denna lilla skrift som är framsprungen ur ett aktuellt behov vill ge dem som så önskar de informationer om moralisk upprustning som nu ofta saknas på bibliotek, klassrum, tidningsredaktioner etc.

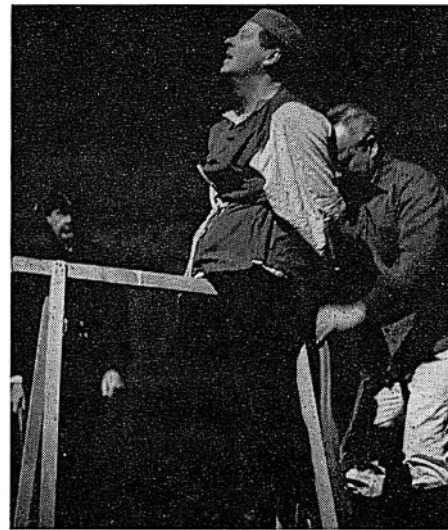
Moralisk upprustning är inte någon organisation och stiftelsens uppgift är inte att styra ideologins tillämpning, endast att finansiellt befrämja den.

Frågan om hur vi i vårt rika land förhåller oss till den fattiga delen av världen är en fråga som fått en framträdande plats. Den vanliga frågan "Var kommer pengarna ifrån?" får en konkret och åskådlig behandling. Inte minst Sveriges aktiva deltagande i de världsvida insatserna för moralisk upprustning belyses. Lösningen kan ge uppslag till nya konkreta insatser för vårt land. Broschyren kan beställas genom Idé och Kultur.

Bystämman i slutet av 1800-talet, som beslutar att man skall starta ett kooperativt mejeri. Se texten nedan.

En uppstudsig bonde sätts på trähästen, ett av de barbariska straff på de danska storgodsens under 1700-talet, vars avskaffande Christian Rewentlov genomdrev.

Danskt 'panodrama'

□ Två pjäser som söker sig ned till rötterna till två folks historia visades under världskonferensen i Caux. Det tyska, kallat "Tex Tyskland", presenteras på nästa sida.

Den danska har av sin författare, Keld Jørgensen, kallats för ett 'pano drama'. Beteckningen antyder dess innehåll — en dramatiskt utformad kavalkad av händelser i Danmarks historia, som bidragit till att skapa landet av i dag.

På 1780-talet genomdrev några av landets mest privilegierade män, bröderna Christian och Ludwig Rewentlov, A P Bernstorff m fl, de sociala reformer som frigjorde de danska bönderna från godsherrarnas överhöghet. Det blev förutsättningen för de stora framstegen på det andliga och kulturella området i mitten av 1800-talet. N F S Grundtvig gav idén till folkhögskolorna och Christen Kold förverkligade idéerna i praktiken.

Ett av resultaten blev att bönderna lärde sig modernare jordbruksteknik och samarbete under demokratiska former. Jordbrukskooperationen i stor skala kom igång och bidrog kraftigt till att 2/3 av Danmarks jordbruksprodukter kunde exporteras.

En av Kolds elever, Klaus Berntsen, blev statsminister och var den drivande kraften bakom den nya grundlag som 1915 gav Danmark allmän rösträtt.

Under 1900-talets första decennier kom arbetarrörelsens män in i regeringsansvar. En bok av den unge juristen Steincke — Allmosor eller rättig-

heter (1912) — lade grunden för en ny, rättvisare sociallagstiftning.

Under 30-talets depression kom arbetslösheten. Men genom samarbete mellan statsmakterna och enskilda medborgargrupper banades i Danmark väg för nya, okonventionella metoder att ta itu med den.

Allt detta passerar revy i spelet "Dansker — hvad nu" eller som den kallats med en undertitel "En ny roll för Hamlet".

Pjäsen framfördes i Caux som en gemensam nordisk angelägenhet med aktörer från både Danmark, Norge och Sverige och simultanöversattes till sex andra språk. Delegater från Afrika uttryckte efteråt hur mycket pjäsen betytt för dem. Den hade hjälpt dem

att förstå hur relativt snabbt den sociala, ekonomiska och politiska utvecklingen gått i ett av de länder som ligger främst bland välfärdsnationerna. Det hade givit dem hopp om att deras egen kamp lönar sig.

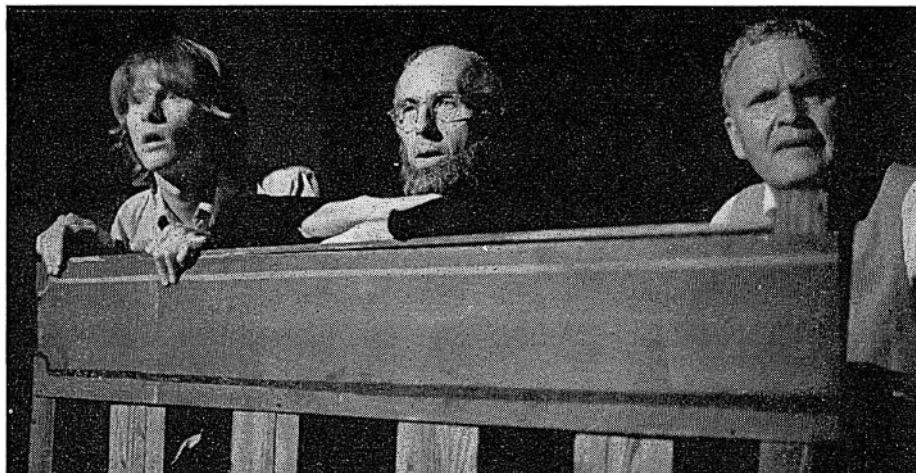
Härnedan återges ett utdrag ur den scen som beskriver hur bönderna i en by beslutar sig för att starta ett kooperativt mejeri under senare delen av 1800-talet. (Se också bilden ovan t v)

(Bönderna sitter på stenar, yngre kvinnor och barn står runt omkring.)

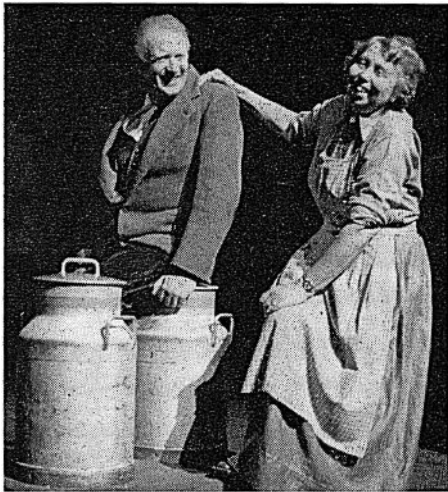
Andreas (en ung bonde som gått igenom Kolds folkhögskola): Vi har alltså tänkt oss att starta ett gemensamt mejeri för att förbättra kvaliteten på smöret och osten.

Kvinna: Men hur ska betalningen fördelas? Min mjölk har ju bra fetthalt, men det finns ju somliga håller vatten i mjölken. Ska vi få lika mycket betalt?

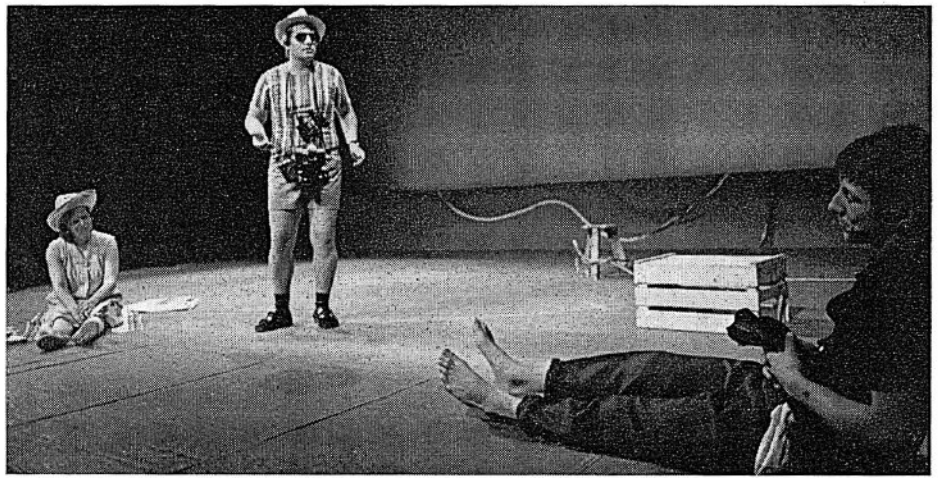
Ole Hansens änka: Om jag ska

En scen där Christen Kold (mitten), en av den danska folkhögskolans förgrundsmän, lyssnar till N F S Grundtvigs tal i folketinget. Med honom sitter kollegan Poulsen (th) och eleven Andreas.

Scen från en dansk by på 1930-talet. 1938 uppgick arbetslösheten i Danmark till 2,3 %. En grupp medborgares initiativ ledde till att Landsföreningen för arbetslöshetens bekämpande bildades. I samråd med statsminister Stauning och arbetsmarknadens parter tog man itu med problemet. På bilden bonden Rasmus och hans fru Signe, som medverkat till att alla socknens 27 arbetslösa fått arbete.

Turisten och medelhavs fiskaren, scen ur "T ex Tyskland". Texten återges nedan.

T.ex. Tyskland

förolämpas på det här viset, vill jag inte vara med.

Kvinna: Ta det lugnt, jag har inte sagt nånting om dej.

Andreas: Betalningen skall ske efter fetthalten som mejeriet varje dag mäter. Varje morgon sätter vi ut mjölken vid vägen, och pengarna för gårdagens mjölk läggs på mjölkbordet.

Kvinna: Då kan ju vem som helst stjåla dem.

Andreas: Ja men alltsammans bygger ju på att vi litar på varandra. Vi går ju alla i kyrkan på söndan. Då ska vi väl också kunna vara ärliga på vardan.

Storgård: Jag tycker det är en utmärkt plan. Men om priset ska bestämmas efter fetthalten, så ska väl var och en ha lika många röster i mejeriets styrelse som han har kor?

Flera bönder: Ja det tycker du Hans — du som har så många kor!

Andreas: Var och en ska ha en röst. Vi är väl alla lika inför Gud och varandra. Men var och en ska också fritt bestämma om han vill vara med. Har ni flera frågor? Eller ska vi nu ha votering om vi ska starta mejeriet?

Flera: Vi vill vara med! (Storgård tvekar men hans son driver på. Han räcker upp handen. Ole Hansens änka som tvekat in i det sista räcker till slut försiktigt upp handen. Allmänt jubel.)

Andreas: En för alla och alla för en, så ska det vara. ■

"T ex Tyskland" — "z B Deutschland" — är en dramatisk rapsodi, som med humor, värme och självironi ger omvärlden en bild av Tyskland, dess historia, dagens problem och framtidens möjligheter.

Författare är Heinz Krieg, lärare från Berlin, och hans fru Gisela, skådespelerska. Vid föreställningen hade de ett stort antal unga tyskar till sin hjälp.

I programmet citerar de den tidigare tyske förbunds-presidenten Gustav Heinemann som en gång sade: "Det finns svåra fosterland, och Tyskland är ett av dem." Och de fortsätter: "Tanken bakom den här pjäsen är att ge en inblick i det tyska folkets sätt att tänka. Det har i det förflutna ständigt kastats mellan nationalistiska överlägsenhetskänslor och självföraktets vanda.

Vi vill söka oss fram till en ny inställning som ska hjälpa oss att acceptera oss själva och än mer sätta oss istånd att möta de trängande behoven i världen.

Ett folk som lever i överflöd som vi kan inte förbise nutidens uppgifter genom att tänka för smått. Gör vi det kommer våra efterkommande att kunna klandra oss för vad vi förbigått idag.

Vi tror att Gud förlåter dem som vill bli annorlunda och att han har nya uppgifter i beredskap för dem som är redo."

En av de många roande scenerna som kastar en blixtbelysning på tyskens — och européens! — inställning idag återges härnedan. Två tyska turis-

ter, fullastade med kameror, solbadar på en strand vid Medelhavet. En inhemsk fiskare ligger och vilar i sanden.

Turisten: Jaså du är fiskare... Men borde du inte sätta igång och göra något? (Fiskaren är helt ointresserad) Borde du inte fara ut och fiska?

Fiskaren: Inget mera arbete idag. Jag har fått nog med fisk för i dag.

Turisten (till sin fru): Han säger att han fått nog. Det skulle vi aldrig tillåta oss. Inte underligt att folk här nere inte åstadkommer något om de har den inställningen. (till fiskaren) Far ut igen.

Forts. s. 11

Skådespelare från Westminsterteatern i London medverkade i Caux. De deltog också i den speciella session för kulturarbetare som pågick i slutet av juli. På bilden Philip Tyndal-Biscoe och den svenska skådespelerskan Vendela Löfgren i "Genom trädgårdsmuren" av Peter Howard.

Hör vi...

Fr. s. 2

senterade synbarligen olösliga medelhavskonflikter. Utmaningen att lyssna uppmärksam till andra fick en hel del att göra med att diskussionen blev effektiv och ledde till djupare förståelse och ett hopp för framtiden.

Troligen går den djupaste klyftan i den splittrade mänskligheten mellan *dem* och *oss*. En egenskap som alltid tillskrives *dem* — vem *de* sedan råkar vara — är att de inte lyssnar. De kan eller vill inte höra på vad *vi* vill säga. Barn säger: "Jag kan inte tala med mina föräldrar — de lyssnar aldrig på mig." Föräldrar säger detsamma om barnen. Det är likadant med arbetsgivare och löntagare. Svarta och vita, araber och israeler, greker och turkar har åtminstone en sak gemensamt — känslan av att den andra sidan inte vill lyssna.

Verkligt sällsynt är förmågan att från början till slut lyssna till en annan mening än ens egen. En representant för ett ofta kritiserat land sade till mig: "Vi väntar inte att ni skall vara

överens med oss, men vi önskar att ni åtminstone kunde ta er tid att lyssna till vad vi har att säga." Villigheten att förstå och ta in olika synpunkter hör till det centrala i demokratin.

Tystnadens betydelse för människans andliga välbefinnande är känd och erkänd. Trots detta har många under sin uppväxt berövats möjligheten till tystnad och har blivit rädda för tystnaden.

Om vi moderna västerlänningar tycker det verkar underligt med tystnad beror det på att vi glömt vårt arv. Laurens van der Post skriver i en av sina böcker om bushmännen i Kalahari-öknen. De är nästan utrotade "ursprungsmänniskor" i Afrika men de lyssnar till röster: hjärtats "tick-tack" och ljudet från stjärnorna. "Kan du inte höra dem?" frågar författarens tolk, en av bushmännen. "Lyssna till vad de ropar. Försök åtminstone! Inte är du så döv att du inte kan höra dem!"

Man är böjd att tro att människans inneboende förmåga att kommunicera med det gudomliga är ett långt känsligare instrument än någon radioapparat. Men just denna förmåga är en av de minst utforskade sidorna av människans natur, vare sig den består i att "höra stjärnornas ljud", samvetets visk-

ningar, varning för annalkande fara, den "stilla rösten" som talade till profeterna, eller i att vårt tänkande öppnas för nya sanningar, vilket Einstein och vissa andra vetenskapsmän anser möjligt.

Ett studium av människans förmåga att lyssna i ordets djupaste mening kan inte förbigå de erfarenheter som gjorts av profeterna i de monoteistiska religionerna. En muslim säger: "Att lyssna till den inre rösten är väsentligt. Gud har sänt sina profeter för att lära oss den konsten." Från och med Abraham finns hos profeterna i Gamla och Nya testamentet rikligt med undervisning och erfarenheter av att höra Guds röst. Likadant är det i Koranen. Alla de tre heliga böckerna har stränga ord att säga om dem som vägrar att lyssna.

Det finns också ett bestämt samband mellan förmågan att lyssna till vår granne och förmågan att höra Guds ord. Johannes säger att vi inte kan älska Gud som vi inte ser om vi inte älskar vår broder som vi kan se. så är det knappast troligt att den som är för självupptagen och ouppmärksam för att lyssna till sin granne verkligen lyssnar till den inre rösten i sitt hjärta. Övning i den ena formen av lyssnande hjälper oss att utveckla den andra. ■

ACEROLA^{PLUS} NATURLIGT* C-VITAMIN!

* Acerola Plus är mycket goda C-vitamintabletter i tuggform. De framställs av extrakt från acerola körsbär (som är mer än 20 ggr rikare på C-vitamin än apfelsiner), nypon, svarta vinbär och grön paprika.

En tablett innehåller 100 mg C-vitamin och säljs i burkar om 50, 100 och 250 st.

Finns även i styrka om 300 och 500 mg C-vitamin per tablett, samt i sötat pulver 1000 mg C-vitamin per msk. och i osötat pulver 2000 mg C-vitamin per tesked.

Säljs i hälsokostaffärer.

GRATIS Skicka kupongen till oss och vi ger dig ett par Acerola Plus och dina portoutlägg tillbaka. Vi vågar påstå att Acerola Plus är den godaste C-vitamintablett du smakat. Naturprodukter AB, Box 94, 701 02 Örebro.

Namn _____

Adress _____

Postnr _____ Postadress _____

Efter tre år tillbaka i Rhodesia

Det här var mitt andra besök i Rhodesia-Zimbabwe, första gången var jag där 1974. Givetvis jämförde jag hur det var då och nu.

Naturen och städerna var sig lika, människorna däremot hade förändrats och därför också andan i det rhodesiska samhället.

För tre år sedan kunde man färdas fritt, utan att ta några risker, till praktiskt taget vilken del av landet som helst. Det enda området där man kunde ha problem var i det nordvästra Rhodesia.

Nu, tre år senare, pågår kriget överallt, särskilt i gränstrakterna mot Mozambique, i norr vid gränsen mot Zambia och i sydväst inte långt från Botswana. Den stora bombexplosionen i ett varuhus i Salisbury häromdagen är kanske tecknet på att kriget nu sprider sig till städerna, där man hittills inte känt mycket av det.

Oro och osäkerhet präglar de flesta

Indiens president skär ned sitt apanage

□ I ett radiotal på 30-årsdagen av Indiens självständighet meddelade landets president, Sanjiva Reddy, enligt ett meddelande från Associated Press 14 aug., att han skulle flytta från pampiga presidentpalatset till en enklare byggnad. Han skulle också avstå från 70 % av sitt apanage som hittills uppgått till 10.000 rupier (omkr. 5.000 sv kr) i månaden.

Den indiske presidenten riktade sig till de privilegierade skikten i samhället, till opinionsbildande grupper och politiker och sade att de alla satt "på toppen av en vulkan av missnöje och otålighet".

Om man inte verkligen allvarligt lyssnar till vad de underprivilegierade har att säga kommer vulkanen att bryta ut. Deras vrede tänds genom "vulgär exponering av rikedomar", och hatet kan komma att spränga det indiska samhällets byggnad och de demokratiska institutionerna, sade presidenten, vars tal återgavs över alla indiska radiostationer.

Reddy krävde en nyorientering av den uppblåsta indiska förvaltningsapparaten, så att den skall kunna tjäna folket, särskilt på landsbygden. ■

man träffar i Rhodesia. De svarta längtar efter befrielse från det samhällssystem som privilegierar de vita och gör afrikanerna till lägre stående medborgare. Det är en märklig erfarenhet att tala om Rhodesia både med vita och med svarta och jämföra vad de säger. Vad de anser vara av vikt och värde är så totalt olika. För den ena gruppen är fred, fri företagsamhet och möjligheten att leva utan inblandning från staten eller politikerna det viktigaste. För den andra gruppen är majoritetsstyre: en man en röst, och frihet från att betraktas som mindervärdiga individer det som är av största betydelse.

Som svensk kan jag inte låta bli att jämföra med vårt eget land och fråga vad vi har att lära av det som händer i Rhodesia, ett land som gått från uppenbara motsättningar 1974 till inbördeskrig tre år senare.

Bristen på kontakt mellan rasgrupperna har spelat en stor roll i att skapa misstänksamhet. Visst har det funnits någon sorts kontakt mellan vita och svarta på arbetsplatserna t ex. Men det umgänget har varit, och är tyvärr fortfarande inflammerat av fördomar och översitteri. Jag förmodar att samma sak gäller i Rhodesia som i Sverige, att varken klass- eller rasmotsättningar

bryts ner av sig själva på en arbetsplats. Ofta förstärks de där i stället.

Den umgängets form som består i att svarta och vita träffas i varandras hem existerar i löjligt liten utsträckning. Många vita rhodesier i åldern mellan 20 och 30 år har aldrig varit inne i ett afrikanskt hem i ett afrikanskt bostadsområde eller i en afrikansk by ute på landet.

Vad har vi då att lära av det här i Sverige? Jag tror att vi aktivt behöver skapa kontakt mellan svenskar och dem som bor i vårt land av annan ras och från andra länder. Att tro att förståelse mellan människor som är olika skapas av sig självt är helt orealistiskt. Vi måste medvetet göra något för att lära oss förstå de utländska studenterna, assyrierna, finländarna, nordafrikanerna i vårt land. Den allra bästa grunden för misstänksamhet och fördomar är att vi vet alldeles för litet om dem som är olika oss själva.

Vad jag hoppas många av oss kunde lära av vad som hänt med folket i Rhodesia och framför allt med de vita, är att livet aldrig är statiskt. Antingen tar vi del i den processen och söker påverka utvecklingen eller faller vi offer för en förändring vi inte alls önskar. ■

Håkan Ahlman

Elfenbenskusten

Tar itu med korrruptionen

□ "Korrupktion är en epidemi som Elfenbenskusten till varje pris vill beskydda sig emot", hette det i ett "meddelande från Elfenbenskustens regering" som stod infört som annons i köpenhamnstidningen Berlingske Tidende den 15 aug.

"Av den anledningen har en lag just antagits, enligt vilken alla skall straffas, som tillåter sig att göra något så avskyvärt som att kräva betalning för de tjänster som man normalt och med all rätt kan förvänta sig av dem", heter det vidare i annonsen. Den fortsätter:

"Republiken Elfenbenskustens president vill ännu en gång betona att ingen någonsin vågat förolämpa honom genom att erbjuda honom någon som helst provision för att erhålla förmåner. Det skulle aldrig falla honom in att förlora sin värdighet — all den

värdighet som givits honom av det folk som sedan 1944 visat honom sin tillit — genom att själv ta emot den minsta provision."

Elfenbenskustens president är sedan landets självständighet 1960 Felix Houphouët-Boigny. Sedan dess har han varit en av de ledande personligheterna i det fransktalande Afrika.

Annonser fortsätter: "Alla som tror att de kan begära provision eller tillskansa sig förmåner i hans namn måste betraktas som bedragare och behandlas som sådana."

Alla medborgare i Elfenbenskusten som är angelägna om sitt lands framtid, står beredda att ta itu med denna plåga och med övertygelse och beslutsamhet se till att de som frestar till och går med på korrupktion skall underkastas lagens stränga straff." ■

...en ny känsla av att höra till

Forts. fr. sid. 1

i vardera. Där finns hem för lärare och elever och åtta klassrum för 25 elever i varje. För några år sen byggdes en samlingssal för 1.500—2.000 personer med hjälp av den tyska protestantiska hjälporganisationen "Bröd åt världen" och dess katolska motsvarighet "Misericordia". Institutets matsal rymmer 500.

Självständigt ledarskap

Enos Sikakane är en framsynt man. I en kultur där åldern ger auktoritet, där den äldre blir hörd och åtlydd medan de yngre har svårt att göra sig gällande, visar han och hans stab stor förståelse för de ungas aspirationer.

"De som är unga idag måste få ge sig ikast med det samhälle de lever i och axla ansvar för det *idag*", säger de. "Utan tvekan är det fel att tänka på dem som morgondagens människor. De är dagens människor och kan utifrån sina egna utgångspunkter ge ett självständigt ledarskap, nu!"

Vad är det då för slags träning som de får i Edendales ekumeniska lekmanacentrum? De erbjuds många olika alternativ.

Eleverna, unga och äldre, kommer från Edendale, en stad på 70.000 invånare, och längre ifrån. Under längre eller kortare perioder får de t ex lära sig hur man bereder jorden för att kunna odla grönsaker och frukt. Särskilda metoder måste till för att man i detta torra klimat skall kunna behålla fukten i jorden. All odling på centret är biodynamisk. Handledaren i detta ämne är en skicklig lärare med trettio års erfarenhet.

Andra, vanligen kvinnorna, får undervisning i hemkunskap och näringslära. Det är fru Sikakane som leder avdelningen. Konst och konsthantverk — som hämtar inspiration från det afrikanska kulturarvet och vidareutvecklar det — står högt på schemat. Liksom de övriga kurserna syftar också den här till att uppmuntra det egna initiativet bland befolkningen, att vara en hjälp till självhjälp.

De som fått träning i Edendale-centret tar sen de nyförvärvade kunskaperna med sig till sina hemorter.

Edendale-centret är helt administrerat av afrikaner, men både vita och indier kommer för att bistå med sina kunskaper och erfarenheter i undervisningen tillsammans med svarta lärare. Varje vecka kommer t ex vita studenter från det närbelägna universitetet i Natal för kvällskurser, som förbereder deras svarta kamrater för universitetsstudier.

En stor del av programmet innebär praktisk träning i ledarskap på det lokala planet. Deltagarna kommer till tvådagars uppehåll på centret.

Alla kan ha en del

Där ställs de inför en enda uppgift: att ta reda på de mest trängande praktiska behoven bland människorna i sina egna kvarter och boplatser. Därefter uppdelas de i grupper som var för sig får söka sig fram till svaret på frågan. När de återvänder till läraren presenterar de en lista på kanske trettio sådana behov. Av honom får de då i uppdrag att ur dessa trettio urskilja de tio viktigaste och sist det behov, vars

lösning måste prioriteras framför andra.

Under träningens andra avsnitt, som nu vidtar, ombeds de att beskriva de åtgärder de själva och människorna på deras ort kan vidta utan hjälp av utomstående för att möta detta behov. Och med resultatet av den operationen återvände de hem för att omsätta den i praktisk handling.

— Vi har funnit, säger pastor Sikakane, att också människor utan skolutbildning eller med mycket liten sådan, de verkliga gräsrotterna, uppmuntrats till att omsätta det initiativ och den ansvarskänsla de alla bär på. Och på det sättet kan de börja ge sitt bidrag till formandet av det nya Sydafrika vi alla väntar på. Det har givit dem ett nytt självförtroende, en känsla av att höra till.

Under årens lopp har det ekumeniska lekmanacentret i Edendale blivit ett nationellt forum. Eftersom dess samlingssal är den största och bäst utrustade för afrikaner i hela landet används den som mötesplats för nationella konferenser. Det var här de afrikanska handelskamrarna utarbetade planerna för den första nationella afrikanska banken, som grundades 1975. Den har blivit förutsättningen för större ekonomisk självständighet, för självhjälp i vidare omfattning.

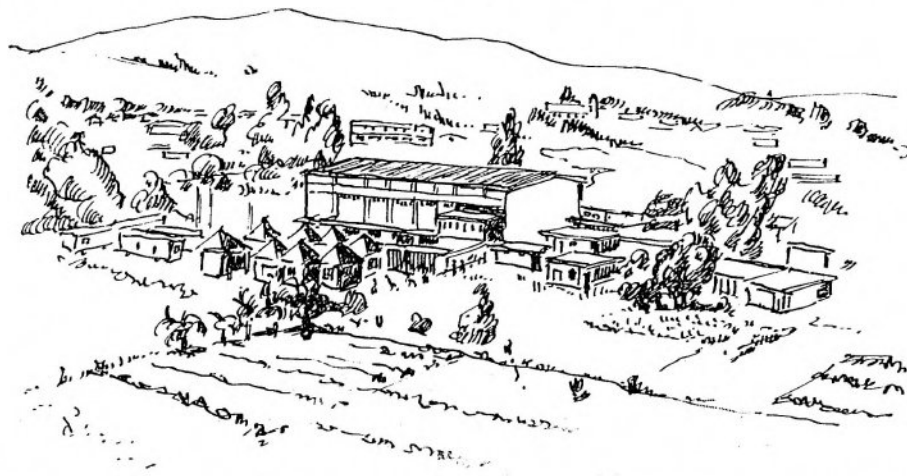
Nu står arbetet i och från centret i Edendale inför en ny fas. Dess verkningar måste nå landsbygdens folk, där fattigdomen och behoven är stora.

Sowetoproblem

Ett av dem ligger mycket på pastor Sikakanes hjärta. Bristen på utkomstmöjligheter på landsbygden driver den unga manliga befolkningen till städerna och till de svarta slumstäderna som t ex Soweto utanför Johannesburg.

Dit flyttar männen för att kunna försörja sina familjer. Men väl där kan de inte få någon egen bostad, om de inte kan uppvisa ett äktenskapsbevis. Och det utfärdas av den lokala borgerliga myndigheten. För att få ett sådant tvingas de finna sig en ny hustru. Trots alla goda föresatser glömmar de så småningom bort familjen därhemma. Tragiken som följer i spåren är uppenbar. Men hur förebygger man den?

Därför har Enos Sikakane och hans

Edendale ekumeniska lekmanacentrum ligger i provinsen Natal nära provinshuvudstaden Pietermaritzburg. Det är det enda ställe i sitt slag i Sydafrika där vita arbetar under ledarskap av svarta.

► hustru beslutat att lämna det centrum han grundat och vid 62 års ålder flytta ut till ett landsbygdsområde för att starta en liknande verksamhet. Andra yngre medhjälpare har under tiden skolats för att kunna överta ansvaret i Edendale.

— Det ligger en stor fara i att använda samma människor i ledande ansvarsställningar, säger Sikakane. De blir ofta överlastade med olika uppdrag. Jag har nyligen kommit fram till slutsatsen att vi måste ge förtroende till så många människor som möjligt, även om de kanske gör sina misstag. Vi kommer att nå bättre resultat, när flera tränats i att ta ansvar. Ansvarigt ledarskap måste delas av många. Varje människa har skapats till Guds avbild. Därför kan ingen undvaras. Därför tillhör detta centrum alla.

Svensk förebild

— Det är inte bara logiskt att ta detta nästa steg, det har länge varit överhängande, säger pastor Sikakane apropå sin kommande uppgift. Under sitt besök i Sverige har han också fått

idéer om vilka möjligheter som står hans folk till buds. Han har fascinerats av hur svensk småindustri för 50—100 år sen började växa fram genom den självständiga skaparkraft som frigjordes i vanliga människor som ett resultat av den andliga väckelsen som då gick fram över landet. Sikakanes deltagande i världskonferensen i Caux i sommar har också stärkt honom i övertygelsen att det är en andlig och moralisk grund i människor som måste gå parallellt med det andra utvecklingsarbetet.

Sikakane har ännu ett motiv för att inte stanna vid Edendale.

— Folket i omgivningen tror gärna att centret tillhör mig, därför att jag byggt upp det. De är inte medvetna om att det står under ett förvalterskap av en stiftelse med representanter för sju olika kyrkor — metodisterna, anglikanerna, katolikerna, presbyterianerna, lutheranerna och nzondeleo-kyrkan. Men ännu mer än så, det här centret tillhör Gud och syftet är att driva det som Guds egendom, så att bönen "ske Din vilja såsom i himlen så ock på jorden" blir en verklighet i dagens Sydafrika.

Intervjuare: **Finn Harald Wetterfors**

T.ex. Tyskland

Forts. fr. s. 7

Fiskaren: Varför?

Turisten: Då kan du fånga mera.

Fiskaren: Och sen?

Turisten: Då kan du sälja mera.

Fiskaren: Och sen?

Turisten: Då kan du köpa en båt till.

Fiskaren: Och sen?

Turisten: Då kan ni vara två stycken som fiskar hela dan.

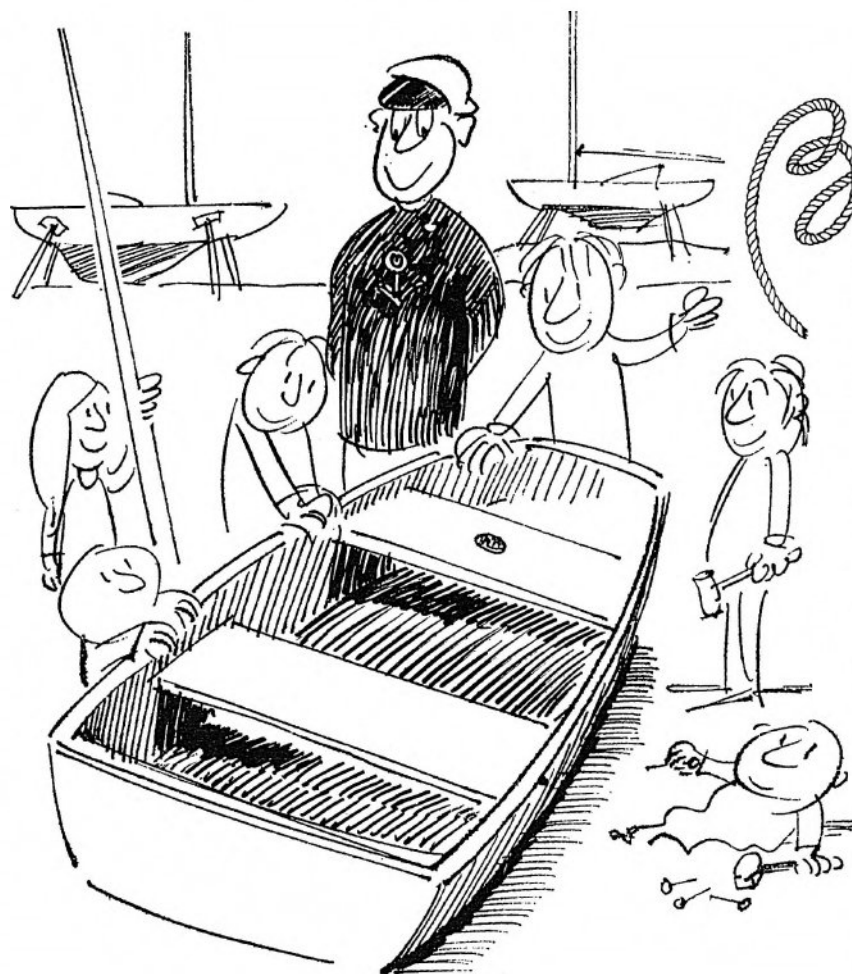
Fiskaren: Och sen?

Turisten: Då förtjänar du en massa pengar så att du verkligen kan unna dig något.

Fiskaren: Vad då?

Turisten: Tja . . . Se på mig. Jag har arbetat hårt ett helt år och nu har vi råd med en charterresa. Nu kan vi ligga i timmar på stranden här i solen.

Fiskaren: O Mamamia, det är ju precis vad jag redan gör hela dan!

Båt
PONTUS

BÅTPLANER?

Rådfråga

Båt-PONTUS

Göteborgs

Frihamn

Tel. 031-510704

Tre tankar mellan himmel och jord

Utgivarkorsband

Engelsmannen David Howell berättar vad som hände honom, när han mitt under brinnande krig tvingades lämna sitt stridsplan i fallskärm.

□ Med en våldsamt knyck som riste i hela kroppen löste fallskärmen ut sig. Insvept i moln kunde jag inte se någonting omkring mig. Jag visste bara att vi alla i besättningen på vårt plan hade fått order om att hoppa — och att vi befann oss över Tyskland på 2.000 meters höjd. Nu singlar vi ner som små prickar mot ett okänt öde på fientligt territorium.

Att hoppa när man aldrig gjort det förr är otäckt. Men när fallskärmen vecklade ut sig var det plötsligt stor frid och tystnad och en sorts trygghet omkring mig. Tid att tänka, i varje fall tre klara tankar.

Den första var att mor nu skulle få ett telegram om att hennes son rapporterats saknad, troligen död i Tyskland.

Den andra var att jag skulle be för alla människor som trots brinnande krig ändå trodde på Gud och hans plan för världen. Människor jag nyligen lärt känna i moralisk upprustning.

Den tredje tanken gjorde mig mest förvånad. Kanske jag försökte få veta om jag skulle få leva eller dö, när jag nu svävade mellan himmel och jord. Men det kom alldeles tydligt för mig: "Du kommer att bli använd som Guds redskap i Tyskland när du landar."

Nu hade jag hunnit ut ur molnen och jag såg den moder jord som jag närmade mig med stark fart. Jag befann mig mitt över en stor flod och räknade ut att det måste vara Rhen. Det verkade som om jag skulle bli tvungen att hamna i vattnet.

Men vinden hann driva mig någon kilometer ifrån Rhen-stranden och jag damp ner i ett jordgubbsland i stället. Det dröjde inte länge förrän jag var tillfångatagen av tyska soldater. Jag blev isolerad i en vaktcell, där jag fick en lugn natt och sov gott. På morgonen när jag vaknade tänkte jag att jag skulle fråga vakten om han hade en bibel att låna mig. Till min förvåning letade han fram en, och med den tyska jag kunde läste jag ett bibelställe högt medan vakten hörde på.

Efter fyra dagar i isoleringscell blev jag förd till en officer som var ålagd att ställa mig frågor. Förhöret avlöpte lugnt och jag sändes tillbaka till min cell. Nästa dag blev jag åter förd inför officeren. Märkvärdigt nog ställde han mig frågan vad jag trodde skulle ske med Tyskland när kriget var över. Mitt svar att jag trodde både England och Tyskland skulle behöva börja om helt på nytt och bygga den gemensamma framtiden på absoluta normer. Ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek, nämnde jag.

— Det var första gången jag fått ett sådant svar, sade officeren. I morgon skall jag skicka efter er igen så att vi kan fortsätta samtalet.

— Kan jag få papper och penna? undrade jag. Tre pennor och en hel hög med papper tillhandahölls och jag skrev för brinnande livet hela natten. Tankar som jag knappt visste om att de funnits i min hjärna under de dygn jag suttit i isoleringscellen.

Nästa dag gav jag dem till förhørsledaren. Vi talade en stund igen och när jag skulle gå räckte han fram handen och sade sitt namn. Naturligtvis lade jag det på minnet.

Nio år efter krigets slut kom jag tillbaka till Tyskland. Ett skådespel från moralisk upprustning gavs i Mannheim. Vi som kommit resande blev inkvarterade i olika tyska hem. En kväll berättade jag för mitt värdfolk om min upplevelse som pilot när jag blivit tvungen att hoppa ut i fallskärm och blev tillfångatagen.

— Jag undrar om jag någonsin får veta vad som hänt med mannen som förhörde mig, sade jag och nämnde hans namn.

— Men så heter ju vår vän tidsningsredaktören här i Mannheim, svarade min värd. Jag skall ta reda på om han minns något om en engelsk pilot som damp ner i ett jordgubbsland.

Det gjorde redaktören genast! Han ville att jag snarast möjligt skulle komma och hälsa på. Allt vi varit med om

Irländska protestanter tar steg till försoning

Fyra irländska protestanters bön om förlåtelse för missgärningar som deras kyrka begått i det förgångna mot landets katoliker gav nyligen eko i den irländska pressen.

I ett uttalande framhöll de fyra protestanterna att då parlamentet i Dublin år 1695 genomförde lagar som frantog katolikerna rätten att äga land var det den protestantiska Church of Ireland som hade makten i parlamentet. Katoliker kunde därefter inte heller inneha statliga tjänster men tvingades ändå att betala tionde till den anglikanska kyrkan. Hur katolikerna behandlats var mer avskryvt än någon kunde föreställa sig.

"Genom vår medvetna och utstuderade nedvärdering av ett stolt och kulturellt högtstående folk lät vi dem sjunka ned till att bli ett utarmat torparfolk, helt i avsaknad av naturliga ledare", heter det i uttalandet. "Vi förföljde deras präster och förnekade dem varje möjlighet till utbildning. Därigenom inledde vi en utveckling som obehagligt ledde till svälten och hungersnöden under tiden efter 1845. Hundratusentals människor utvandrade då till Förenta staterna."

Uttalandet erinrar om att en kommitté inom Church of Ireland tidigare i år sagt att "med ånger, ärlighet, realism och en beslutsamhet att acceptera radikala förändringar är det ännu tid för kyrkor, regeringar och andra att positivt bidra till att skapa det samhälle som vi alla längtar efter".

sedan vi sist sågs under ganska annorlunda omständigheter rullades nu upp. Det som aldrig hade gått ur den mannens medvetande var det jag sagt de absoluta normerna och om människor i olika länder som kämpade för en ny slags värld. Jag fick berätta mer och mer om Caux och om allt som utvecklades där, särskilt av försoning mellan folken efter krigsslutet.

Inte bara den gången utan varje gång det kommit nyheter från Caux och moralisk upprustning till den redaktörens skrivbord har de publicerats. Tankarna från molnen fick sin fortsättning på jorden. ■

Ny Värld, organ för Stiftelsen för Moralisk upprustning, utkommer med 12 nummer per år. Utgivare: Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56. Prenumerationspris per kalenderår: Sverige kr 30: —, postgiro 70 98 70 - 0 (Idé och Kultur), Finland mk 26: —, postgiro 11 20 95 - 0 (Ny Värld), Helsingfors. Lösnummerpris: kr 2: 50 eller mk 2: —. Ansvarig utgivare: Lennart Sjögren. I redaktionen: Nils Gösta Ekman, Ingeborg Ekman, Bror Jonzon, Ann-Kristin Särnbrink, Finn Harald Wetterfors, Gunnar Wieselgren. ISSN 0347-2272